

TỔNG QUÁT VĂN HỌC

12- TÁC GIẢ HỒ CHÍ MINH

Sự nghiệp Văn thơ Hồ Chí Minh

[Hồ Chí Minh](#) - Nguyễn Ái Quốc (1890 – 1969) là người anh hùng giải phóng dân tộc, nhà thơ lớn của đất nước ta trong thế kỷ 20. Sự nghiệp chính của Người là hy sinh phấn đấu cho độc lập tự do và cơm áo hoà bình của nhân dân ta. Người đã lấy văn thơ làm vũ khí chiến đấu sắc bén. Thông minh bẩm sinh, giàu tâm hồn nghệ sĩ, Người đã trở thành một cây bút chính luận kiểu mẫu, một nhà thơ lỗi lạc của đất nước.

[Hồ Chí Minh](#) là một cây bút đa phong cách, thể hiện một cốt cách cổ điển và những sáng tạo hiện đại. Văn thơ [Hồ Chí Minh](#) phong phú, đa dạng, độc đáo, viết bằng 3 thứ ngôn ngữ: tiếng Pháp, chữ Hán và Tiếng Việt.

Những năm 20 của thế kỷ này, Nguyễn Ái Quốc viết “Bản án chế độ thực dân Pháp” và nhiều truyện, ký như “[Vi hành](#)”, “Lời than vãn của Bà Trưng Trắc”. Tính tư liệu phong phú, tính chiến đấu mãnh liệt ở thể

văn phóng sự; nghệ thuật tự sự hấp dẫn, châm biếm hóm hỉnh ở nhiều truyện ký. Thơ Tiếng Việt, phần lớn là lục bát, thất ngôn, hay nhất là những bài thơ “Chúc tết”, “Cảnh khuya”, “Cảnh rừng Việt Bắc”, “Đi thuyền trên sông Đáy”... Các bài thơ tuyên truyền, giản dị mộc mạc, gần gũi với ca dao, tiêu biểu là các bài “Ca sởi chí”, “Hòn đá”, “Con cáo và tổ ong”, v.v...

Thơ chữ Hán có “Ngục trung nhật ký” và trên 30 bài thơ khác viết từ năm 1942 đến ngày Người qua đời. “Vọng nguyệt”, “Vãn cảnh”, “Báo tiệp”, v.v... là những bài thơ tuyệt bút, đậm đà phong vị Đường thi:

“Yêu ba thâm xứ đàm quân sự,
Dạ bán quy lai nguyệt mãn thuyền”

“Tuyên ngôn độc lập”, “Lời kêu gọi toàn quốc kháng chiến”,... tiêu biểu cho phong cách chính luận của [Hồ Chí Minh](#): sắc bén, đanh thép, hùng hồn.

Tóm lại, tình yêu nước, tình nhân ái tỏa sáng văn thơ [Hồ Chí Minh](#): “Chúng ta thà hy sinh tất cả, chứ nhất định không chịu mất nước, nhất định không chịu làm nô lệ!” Nhà thơ Tô Hữu cảm nhận tiếng nói [Hồ Chí Minh](#) là “Lời Non Nước”. Cụ Bùi Bằng Đoàn, tiến sĩ triều Nguyễn, một nhân sĩ yêu nước, tham gia Chính phủ kháng chiến, trong một bài thơ họa đã viết:

“Tri công quốc sự vô dư hạ,
Thao bút nhưng thành thoái lỗ thi”

Vần thơ [Hồ Chí Minh](#) là vần “Thắng”, là vần thơ “đuổi giặc”.

Vi hành

Xuất xứ, chủ đề

1. Tên truyện bằng tiếng Pháp: “Incognito”, in trên báo “Nhân đạo” của Đảng Cộng sản Pháp, ngày 19-2-1923. Phạm Huy Thông dịch là “[Vi hành](#)” in trong tập “Truyện và ký” của Nguyễn Ái Quốc (1974). Cùng với vở kịch “Con rồng tre”, truyện “Lời than vãn của Bà Trưng Trắc”, truyện ngắn “[Vi hành](#)” này nhằm châm biếm sâu cay tên vua bù nhìn Khải Định khi hấn sang Pháp năm 1922.

2. Vạch trần bộ mặt xấu xa, thối nát của tên vua bù nhìn, đồng thời châm biếm chế giễu chế độ thực dân Pháp.

Nội dung

1. Một trường hợp nhằm lẫn hiêm có. Trong toa điện ngầm Paris, đôi nam nữ thanh niên Pháp tò mò, ma mãnh nhằm lẫn nhân vật “tôi” là hoàng đế An Nam. Ăn mặc, trang sức kịch cỡm: “mũi tẹt, da vàng, nhút nhát, lúng ta lúng túng. Có cái chụp đèn chụp lên đầu quần khăn. Ngón tay đeo đầy những nhẫn. Vua An Nam đã [vi hành](#), mọi thứ quý giá đã gửi tuốt ở kho hành lí nhà ga, hay đem đến tiệm cầm đồ. Trong lúc xem đem vợ lẽ nàng hầu vua Cao Miên, xem tụi làm trò leo trèo nhào lộn của sư thánh xứ Công Gô phải trả nghìn rưỡi phrăng nhưng xem vua An Nam ngồi cạnh chẳng mất một tí tiền nào. Hấn là một tên vua bù nhìn, một tên hề mặt hạng, mà ông bầu Nhà hát múa rối định ký giao kèo thuê đây.

2. Một bức thư gửi cô em họ rất hóm hỉnh đề bàn về [vi hành](#) của các bậc vua chúa. Vua Thuần cải trang làm dân cày đi dò la khắp xứ. Vua Pie cải trang làm thợ đến làm việc ở công trường nước Anh. Họ là “những bậc cải trang vĩ đại”. Còn tên vua bù nhìn An Nam đi [vi hành](#) là để xem dân Pháp có được uống nhiều rượu và hút nhiều thuốc phiện bằng dân Nam. Hay vì chán cảnh làm một ông vua to ngài lại muốn ném thử cuộc đời của công tử bé để ăn chơi trác táng.

Tác giả đã châm biếm sâu cay bọn quan thầy thực dân. Mọi người da vàng mũi tẹt đều trở thành hoàng đế ở Pháp, tất cả những ai da trắng ở Đông Dương đều là những bậc khai hóa. Quần chúng Pháp hể thấy một

đồng bào ta thì làm tướng là hoàng đế An Nam mà tò mò chỉ trở: “Hấn đây”, hoặc “xem hấn kìa!”. Nhân vật “tôi” đi đâu một bước thì được bọn mật thám “bám lấy đế giày dính chặt... như hình với bóng” để theo dõi.

Nghệ thuật

1. Viết dưới hình thức một bức thư, kết hợp tả, kể nêu giả định và bàn luận.
2. Những giả định, so sánh đầy ý vị để châm biếm sâu cay. Một sự nhầm lẫn “chết người” đã vạch trần chân tướng kẻ đang [vi hành](#) trên đất Pháp.
3. Giọng văn châm biếm khinh bỉ. Cả quan thầy lẫn tên vua bù nhìn bị vạch trần chân tướng: xấu xa, đê mạt và ghê tởm:

“Ngày nay, cứ mỗi lần ra khỏi cửa, thật tôi không sao che giấu nỗi niềm tự hào được là một người An Nam và sự kiêu hãnh được có một vị hoàng đế!”

Tóm lại, hóm hỉnh và giễu cợt, nhầm lẫn và giả định, cùng với lối viết ngắn mang màu sắc văn xuôi hiện đại phương Tây, đã tạo nên tính chiến đấu của truyện “[Vi hành](#)”. “[Vi hành](#)” thể hiện sâu sắc tư tưởng chống chế độ thực dân Pháp và bọn bù nhìn tay sai. Nó tiêu biểu cho phong

cách nghệ thuật giản dị mà sắc bén, tính hiện đại và chất trí tuệ trong truyện ký của Nguyễn Ái Quốc viết bằng tiếng Pháp.

NHẬT KÝ TRONG TÙ

(Ngục trung nhật ký)

[Hồ Chí Minh](#) (1890-1969)

“Nhật ký trong tù” là tập thơ bằng chữ Hán của [Hồ Chí Minh](#) gồm có 133 bài thơ, phần lớn là thơ tứ tuyệt, được viết trong một hoàn cảnh đặc biệt từ tháng 8/1942 đến tháng 9/1943, khi Người bị chính quyền Tưởng Giới Thạch bắt giam một cách vô cớ, đày đọa trong nhiều nhà ngục tỉnh Quảng Tây (Trung Quốc).

Tập nhật ký bằng thơ này đã phản ánh chân thực, cảm động một tâm hồn lớn, một dũng khí lớn, một trí tuệ lớn của người chiến sĩ vĩ đại trong cảnh tù đày.